

Historian valintakoe 31.5.2022 klo 15–18

Valintakokeen ennakkomateriaali

Historia vuosien 1450–1750 välillä.

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

Koe koostuu 3 osasta. Kokeen kesto on 3 tuntia. Voit jakaa koeajan osien välillä haluamallasi tavalla. Voit liikkua osien välillä kokeen aikana vapaasti. Jos jokin osa jää sinulta kesken, viimeisin tilanne tallentuu vastaukseksi. Vastaa kaikkiin osioihin.

Sinulla saa kokeen aikana olla auki ainoastaan valintakoejärjestelmä. Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa.

Valintakokeen arviointi

Valintakokeessa on 3 osaa. Osasta 1 voit saada 0–40 pistettä. Osista 2 ja 3 voit kummastakin saada 0–30 pistettä. Hakijat asetetaan osien 1 ja 2 pisteiden summan perusteella paremmuusjärjestykseen. Suomenkielisessä hakukohteessa sinun on mahdollista tulla hyväksytyksi vain, jos sijoitut kokeen osista 1 ja 2 annettujen yhteispisteiden perusteella parhaiten menestyneiden 39 hakijan joukkoon. Ruotsinkielisessä hakukohteessa sinun on mahdollista tulla hyväksytyksi vain, jos sijoitut kokeen osista 1 ja 2 annettujen yhteispisteiden perusteella parhaiten menestyneiden 9 hakijan joukkoon. Sinun pitää lisäksi saada osasta 1 vähintään 20 pistettä, osasta 2 vähintään 15 pistettä ja osasta 3 vähintään 15 pistettä. Osien pisteet lasketaan yhteen. Opiskelijoiksi valitaan parhaat pisteet saaneet hakijat.

Jos joidenkin koevastauksesi arvioimisen jälkeen on selvää, ettet täytä jotakin valintakoemenestykseen liittyvää hyväksymisehtoa, loput koevastauksesi voidaan jättää arvioimatta.

Tehtävät mittaavat historian perustietojen hallinnan lisäksi kykyäsi analysoida historiallisia lähteitä. Tämän lisäksi kokeen tehtävät mittaavat paitsi historian perustietojen hallintaa myös kokonaisuuksien hahmottamista. Vastauksesi pisteytystä ei näin ollen suoraan ratkaise tietämiesi nimien ja vuosilukujen ynnä muiden sellaisten yksittäisten faktojen määrä vaan myös se, osaatko tietojesi avulla hahmottaa yleisempiä asiayhteyksiä.

Arvosteluperusteet

Historian valintakokeessa mitataan historian perustietojen hallinnan ja yksittäisten faktatietojen lisäksi myös kokonaisuuksien hahmottamista sekä historiallisen tulkinnan taitoja. Tehtävien pisteytystä ei näin ollen suoraan ratkaise tiedettyjen nimien ja vuosilukujen ynnä muiden yksittäisten faktojen määrä vaan myös se, osaako vastaaja hahmottaa tietojensa avulla yleisempiä asiayhteyksiä ja analysoida historiallisia lähteitä sekä tehdä niistä omaehtoisia perusteltuja tulkintoja.

Historian valintakokeessa yhdistyy siis tiedollinen ja taidollinen elementti. Seuraavassa esitetään tehtäväkohtaisesti hyvän vastauksen piirteitä koskien historian koulutusohjelman koetta. Alla olevassa taulukossa esitetään kokeen arvostelussa käytetty matriisi, jossa yhdistyvät tiedolliset ja taidolliset elementit. Hyväksyttävä suoritus edellyttää vähintään hyvää suoritusta kaikissa kokeen osioissa, mutta kokeen hyväksyttävä suoritus ei sinänsä takaa opiskelupaikkaa.

Arvioinnissa on sovellettu [ylioppilaskokeen historian arviointimatriisia](#).

Kriteerit	0	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä
Tietojen oikeellisuus ja olennaisuus, käsitteiden täsmällisyys	Vastaus ei sisällä lainkaan tehtävässä edellytettyä tietoa. Tehtävä on ymmärretty virheellisesti.	Vastaus on niukkasisältöinen, tai se sisältää paljon epäolennaisuuksia. Tehtävään on vastattu vain osittain. Käsitteiden hallinta on puutteellista.	Vastaus sisältää verraten täsmällistä ja tehtävään hyvin sopivaa tietoa. Käsitteiden hallinta on hyvää.	Vastaus sisältää olennaisia ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja. Tietojen ja käsitteiden hallinta on täsmällistä.
Analyttisyys, loogisuus, perustelevuus	Vastaus on jäsentymätön ja sekava. Väitteitä ei ole perusteltu.	Vastauksen rakenne on luettelomainen tai epäselvä. Aiheen tarkastelu on heikosti erittelevää. Väitteitä on perusteltu niukasti.	Vastaus on joiltakin osin analyttinen. Aiheen tarkastelu on johdonmukaista, vaikka sisältää paikoitellen puutteita. Väitteet on perusteltu verrattain hyvin.	Vastauksen yleisote on analyttinen. Aiheen tarkastelu on johdonmukaista ja argumentoivaa, ja väitteillä on hyvät perustelut.
Kriittisyys, moniperspektiivisyys, kyky arvioida ja soveltaa tietoja	Vastaus ei sisällä minkäänlaisia (lähde)kriittisiä huomioita eikä järkiperustaista tietojen arviointia tai soveltamista. Vastauksessa ei ole merkkejä kyvystä pohtia eri tulkintoja tai vaihtoehtoja.	Vastauksessa on vähäisiä merkkejä lähdekriittisyydestä sekä joitain satunnaisia heikkoja merkkejä eri näkökulmien ja tulkinnallisuuden pohdinnasta. Vastaus ei juuri sisällä tietojen soveltamista.	Vastauksessa on paikoitellen hyvää (lähde)kriittistä pohdintaa ja hyviä tulkintoja sekä joitain hyviä esimerkkejä moniperspektiivisestä ajattelusta. Vastauksessa on joitain merkkejä kyvystä arvioida ja soveltaa tietoja.	Vastauksessa on terävä ja oivaltava (lähde)kriittinen ote. Vastaus sisältää moniperspektiivistä punnittua pohdintaa. Tietojen arviointia ja soveltamista on vastauksessa monin paikoin.

Osa 1

Alla on katkelmia Niccolo Machiavellin (1467–1527) teoksesta *Ruhtinas* (kirjoitettu 1513, julkaistu 1532). Teoksessa Machiavelli antaa hallitsijalle ohjeita siitä, kuinka tämän tulee toimia säilyttääkseen asemansa ja edistääkseen päämääriään.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävä 1.1

Kerro kuka oli Niccolo Machiavelli ja millainen oli se Italia, jossa hän teoksensa kirjoitti.

(0–20 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 2000

Tehtävä 1.1: Esimerkkivastaus

Machiavelli oli Firenzessä 1500-luvun alussa vaikuttanut virkamies, filosofi, historioitsija ja näytelmäkirjailija. Hän on yksi eurooppalaisen perinteen kuuluisimpia ja kiistellyimpiä poliittisia ajattelijoita, jonka keskeiset teokset *Ruhtinas* ja *Valtiollisia mietelmiä* ovat edelleen laajasti luettuja. Näistä *Ruhtinas* tarkasteli, millä keinon yksinvaltainen hallitsija kykenee säilyttämään asemansa. Teoksen lopussa Machiavelli peräänkuulutti hallitsijaa, joka yhdistäisi Italian yhdeksi valtakunnaksi. *Valtiollisia mietelmiä* käsitteli puolestaan tapoja, joilla tasavaltalainen valtio voi olla pitkäikäinen ja laajentaa valtapiiriään. Teosten välinen suhde on askarruttanut lukijoita 1500-luvulta alkaen, mutta yleisen käsityksen mukaan Machiavelli suosi tasavaltaa enemmän kuin yksinvaltaa.

1500-luvun alussa Italiassa vaikutti myöhemmin renessanssiksi nimetty kulttuurinen virtaus, joka haki inspiraation antiikin esikuvista ja saavutuksista. Italia oli jakautunut useiksi kaupunkivaltioiksi ja paavin johtamaksi kirkkovaltioksi, jotka olivat toistuvasti sodassa keskenään. Lisäksi Ranska ja Saksalais-roomalainen keisarikunta pyrkivät lisäämään vaikutusvaltaansa Italiassa ja tukivat sotien eri osapuolia. 1500-luvun alussa useimmat Italian kaupunkivaltiot olivat hallitusmuodoltaan ruhtinaskuntia, mutta muutamat (Venetsia, Genova, Lucca ja Sienna) olivat edelleen tasavaltoja. Machiavellin Firenzessä Savonarolan teokraattinen hallinto kaatui 1498, minkä jälkeen Firenze oli tasavalta. Machiavelli toimi tasavaltalaisen Firenzen virkamiehenä, mutta kun Medicien pankkiirisuku palasi valtaan 1512, hän joutui kidutetuksi ja siirtyi Firenzen maaseudulle, jossa hän kirjoitti poliittiset teoksensa.

Tehtävä 1.2

Pohdi ja kerro millä tavalla alla olevat *Ruhtinaan* lainaukset ilmentävät niitä näkemyksiä, joista teos on edelleen tunnettu.

(0–20 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 2000

Tehtävä 1.2: Esimerkkivastaus

Ruhtinaan sitaateissa Machiavelli kertoo hallitsijalle, kuinka tämä voi säilyttää asemansa ja toimia menestyksellisesti maailmassa, jossa ihmiset olivat epätäydellisiä ja usein valmiita toimimaan vallitsevien moraalikäsitteiden vastaisesti. Machiavellin erotti edeltäjistään ja aikalaisistaan jyrkimmin se, että hän hylkäsi kokonaan moraalisen ja idealistisen tavan kuvata hallitsijan toimintaa. Tämä sijaan hän esitti ihmisten epätäydellisyyden tarkoittavan, että hallitsijan tulee tarvittaessa sivuuttaa konventionaaliset moraalikäsitteet mukaan lukien kristilliset hyveet.

Machiavelli ei kuitenkaan puolustanut näkemystä, jonka mukaan hallitsijalla tulisi aina toimia väärin tavoitteensa saavuttaakseen tai valtaa havitelleessaan. Hän ei myöskään oletanut, että väärin tekeminen olisi välttämättä ruhtinaalle luontainen käyttäytymistapa. Hän kuvasi sen taidoksi, jota tämän tulee opetella ja käyttää tarpeen mukaan.

Ruhtinaan ei pidä kuvitella, että hän turvaa asemansa parhaiten liittämällä alamaisten itsessään kiitollisuuden sitein. Näin on siksi, että ihmiset ovat valmiit katkaisemaan kiitollisuuden siteet aina, kun kokevat ne oman etunsa vastaiseksi. Kiitollisuuden siteistä ei ole haittaa, mutta alamaisten kuuliaisuuden takaa parhaiten rangaistuksen pelko. Siksi hallitsijan tulee olla myös pelätty, mutta samalla hänen tulee välttää olemasta vihattu, koska tällöin alamaisten helposti kääntyvät häntä vastaan. Ihmisten epätäydellisyys tarkoittaa myös, että ruhtinaan ei tule pitää lupauksiaan, mikäli tämä on päämääriensä vastainen. Ruhtinaan ei kuitenkaan pidä olettaa ihmisten epätäydellisyyden tarkoittavan, että kristillisen moraalin vastainen toiminta koettaisiin yleisesti hyväksyttäväksi. Hänen on mahdollisuuksien mukaan toimittava tavalla, joka saa alamaisten kokemaan hänet hyveelliseksi ja hurskaaksi hallitsijaksi.

Osa 2

Eurooppalaisten saapuminen Amerikkaan 1500-luvun taitteessa aiheutti seuraavien vuosisatojen aikana ihmiskunnan tähänastisen historian suurimman ihmisiä ja muuta luontoa kohdanneen, ihmisen aiheuttaman ympäristökatastrofin. Alla olevat tekstikatkelmat Alexandre Olivier Exquemelinin (n. 1645–1707) teoksesta Karibian merirosvot (De Americaenische Zee-roovers, 1678) kuvaavat kirjoittajan kokemuksia eurooppalaisten saapumisen seurauksista Karibian meren saarilla.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävä 2

Kuvaile miten eurooppalaisten saapuminen vaikutti Amerikan luontoon ja ympäristöön, ja pohdi millä tavoin katkelmat Exquemelinin kokemuksista Hispaniolassa ja Tortugan saarella kuvastavat näitä ympäristövaikutuksia.

(0–30 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 2000

Tehtävä 2: Esimerkkivastaus

Eurooppalaisten saapuminen Amerikan kaksoismantereille 1500-luvun alussa johti ennen näkemättömän nopeaan aiemmin toisistaan erillisten ekosysteemien sekoittumiseen, joka seuraavien vuosisatojen aikana levisi yhä laajemmalle syrjäyttäen tieltään paikallisia eläin- ja kasvilajeja köyhdyttäen biodiversiteettiä. Valloittajien mukanaan tuomien vieraslajien joukossa siat, naudat, hevoset ja lampaat muokkasivat laajojen alueiden kasvillisuutta luoden olosuhteet euraasialaisten ja afrikkalaisten viljely- ja rikkakasvien leviämiseksi. Kissat, rotat ja muut jyrsijät harvensivat ja tuhosivat puolustuskyvyttömiä lintujen ja pieneläimien kantoja. Toisinaan villiintyneet tulokaslajit sopeutuivat paikallisiin olosuhteisiin ja Exquemelinin lähdetekstissä mainitsevat härät, siat, hevoset ja koirat ovat kaikki itsessään vieraslajeja, joita oltiin 1600-luvun puolivälissä jo tuhoamassa sukupuuttoon siirtolaisten harjoittaman ylimetsästyksen kautta.

Vieraslajien vaikutusta paikalliseen biodiversiteettiin vahvisti eurooppalaisten siirtolaisten pyrkimys valloittamiensa alueiden tehokkaaseen hyötykäyttöön. Maanviljelys oli levinnyt Amerikkojen alkuperäisväestöjen joukossa laajalle jo ennen valloittajien saapumista, ja heidän mukanaan saapuneet taudit ovat aluksi todennäköisesti supistaneet viljelystä johtuvaa muun luonnon kuormitusta peltojen jäätyä kesannolle. Eurooppalaisten vientitalouteen suuntautuvan viljelyn tieltä ryhdyttiin kuitenkin pian raivaamaan tilaa sekä vieraskasveille, kuten sokerille ja puuvillalle, että paikalliselle tupakalle. Ravinnontuotannon rajautuessa siitä elävän väestön tarpeiden mukaisesti, ei näille vientiin tarkoitettujen rahakasvien tuotannolle ollut lainkaan kattoa, ja niitä varten raivattu alati kasvava peltomaa sekä heikensi entisestään biodiversiteettiä, että kulutti eroosion kautta maaperää johtaen sen köyhtymiseen, mistä seurasi yhä laajempien viljelysmaiden tarve.

Osa 3

Alla on katkelma Kustaa Vaasan (1496–1560) testamentista 1560, jossa kuningas ohjeistaa ja neuvoo lapsiaan.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävä 3

Kerro ensin lyhyesti kuka Kustaa Vaasa oli ja hänen merkityksestään, pohdi sitten tekstikatkelman pohjalta millaisia kuninkaan tyttärien ja ylipäänsä naisten oikeudet ja velvollisuudet olivat tuon ajan ruotsalaisessa yhteiskunnassa.

(0–30 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 2000

Tehtävä 3: Esimerkkivastaus

Kustaa Vaasa oli Ruotsin valtakunnan, kattaen nykyisen Suomen, kuningas 1500-luvulla. Hän oli ruotsalainen aatelismies, joka nousi valtaan 1520-luvulla kapinoimalla Tanskan liittokuningas Kristian II:ta vastaan. Pohjoismaisia valtakuntia yli sadan vuoden ajan yhdistänyt Kalmarin liitto hajosi ja Ruotsista tuli erillinen kuningaskunta uuden kuninkaallisen dynastian alaisuudessa. Valtakunta käsitti pääosan nykyisestä Suomesta, mutta nykyisen Ruotsin eteläosat kuuluivat edelleen Tanskaan.

Kustaa Vaasa toteutti valtakunnassaan luterilaisen uskonpuhdistuksen, jonka yhteydessä kruunu otti haltuunsa suuren osan kirkon omaisuudesta. Kirkko alistettiin näin kuninkaan valtaan. Kustaa Vaasan aikana Ruotsista tuli perinnöllinen kuningaskunta, ja kolmesta hänen pojistaan tuli myöhemmin kuninkaita.

Kustaa Vaasa antoi pojilleen valtakunnan eri osia herttuakunniksi, mutta tyttärillä ei ollut oikeutta hallita osia valtakunnasta. He eivät myöskään voineet periä valtaistuinta. Heillä oli kuitenkin edelleen oikeuksia perheensä suhteen ja kuninkaan testamentissa korostetaan voimakkaasti veljien velvollisuutta kunnioittaa ja tukea sisariaan. Tyttärien toimeentulon tulisi olla turvattu, ja avioituessaan heillä olisi oikeus myötäjäisiin ja morsiusveroon.

Naiselta ja tyttäreltä odotettiin 1500-luvun Ruotsissa kuuliaisuutta ja rakkautta Jumalaa ja perhettä kohtaan. Kustaan tyttärien tehtävänä oli mennä naimisiin muiden ruhtinassukujen kanssa ja olla hyviä ja uskollisia perheensä edustajia. Kuten lähdeteksti osoittaa, uskollisuus oman perheen sisällä koski myös miehiä ja poikia, mutta tyttärien liikkumavara oli pienempi ja he olivat usein enemmän riippuvaisia perheestä.